

**EEN CENTRALE PLAATS VOOR
ONDERWIJS EN OPLEIDING
IN DE BELGISCHE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aanbevelingen van Educaid.be met het oog op de
parlementaire verkiezingen van 2024

Educaid.be verenigt actoren die werkzaam zijn in de onderwijs- en/of opleidingssector binnen de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De doelstelling van het platform is het versterken van de capaciteit van zijn lidorganisaties en het uitbouwen en ondersteunen van het Belgische beleid rond onderwijs en ontwikkeling. Educaid.be streeft naar een wereld waarin alle kinderen en jongeren – gelijke toegang hebben tot kwaliteitsvol en inclusief onderwijs.

Educaid.be vraagt aan de politieke partijen en kandidaten die aan de parlementaire verkiezingen van 2024 deelnemen, om zich te engageren voor een centrale plaats voor onderwijs en opleiding in de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Educaid.be erkent dat België op het vlak van onderwijs de afgelopen jaren vooruitgang heeft geboekt. Toch liggen er nog heel veel urgente uitdagingen voor ons en daarom vraagt Educaid.be aan de nieuwe beleidsmakers om in actie te schieten.

We mogen niet nog een generatie aan hun lot overlaten!

Inclusief en kwaliteitsvol onderwijs: een basisrecht en een hefboom voor de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen

Onderwijs is een **individueel fundamenteel mensenrecht** dat vermeld staat in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Inclusief en kwaliteitsvol onderwijs van jongs af aan biedt een immens potentieel voor het verminderen van ongelijkheden, **het bevorderen van de gelijkheid tussen man en vrouw en het respect voor de mensenrechten, en brengt een positieve sociale en economische impact** met zich mee. In de partnerlanden van België zijn onderwijsprogramma's essentieel, met daarbij grote inspanningen om die groepen te bereiken die het grootste risico op uitsluiting lopen.

Om de doelgroepen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken, is het essentieel om onderwijssystemen te versterken en inclusief en kwaliteitsvol onderwijs te verzekeren.

- Als alle volwassenen in de wereld hun diploma secundair onderwijs hadden gehaald, zouden de armoedecijfers wereldwijd de helft lager liggen¹.
- Het verminderen van de ongelijkheid tussen jongens en meisjes als het gaat om toegang tot onderwijs, zou voor lage- en middeninkomenslanden tussen de 112 en 152 miljard dollar opleveren².

Daarbij stelt kwaliteitsvol onderwijs kinderen en jongeren in staat om de vaardigheden en kennis te verwerven die ze nodig hebben om een waardig leven te leiden, zich te ontplooiën en bij te dragen aan de opbouw van rechtvaardigere, democratischere en meer inclusieve samenlevingen. Onderwijs is de sleutel om de complexe uitdagingen waar de wereld van vandaag voor staat, zoals klimaatverandering, te begrijpen en om actieve burgers te worden in de aanpak ervan.

Een wereldwijde onderwijscrisis, versterkt door de COVID-19 pandemie en de vele andere urgenties

Hoewel de afgelopen 20 jaar wereldwijd steeds meer kinderen toegang hebben gekregen tot onderwijs, blijft het voor vele kinderen en jongeren een groot probleem³. In 2022, gingen 250 miljoen kinderen en jongeren, oftewel een op de zes, niet naar school⁴. Ondanks een verbetering van het aantal kinderen en jongeren dat wereldwijd naar school gaat⁵, stelden we in subsaharaans Afrika een terugloop vast⁶. Bovendien is naar school gaan niet altijd een garantie voor leerresultaten: UNESCO schat dat 56% van de kinderen in de basisschoolleeftijd niet over de basisvaardigheden lezen beschikt. De impact van COVID-19 en de schoolsluitingen belemmerde de vooruitgang nog verder. Op het hoogtepunt van de pandemie gingen 1,6 miljard kinderen wereldwijd niet naar school en sommige leerachterstanden dreigen nooit meer te worden ingehaald.

¹ UNESCO, "Reducing global poverty through universal primary and secondary education", 2017.

² ONE, "Accès des filles à l'éducation dans le monde : les mauvais élèves", 2017.

³ UNESCO, "Reducing global poverty through universal primary and secondary education", 2017.

⁴ UNESCO GEM (2023), "SDG 4: Mid-term progress review":

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386852?posInSet=1&queryId=5723e6b7-8b65-43e1-a3d4-3868ad1a39ab>

⁵ 258 millions en 2018: UNESCO Institute for Statistics (2019). "Combining Data on Out-of-school Children, Completion and Learning to Offer a More Comprehensive View on SDG 4".

⁶ UNESCO GEM (2022), "New estimation confirms out-of-school population is growing in Sub-Saharan Africa": <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382577>

Bovendien worden niet alle leerlingen op dezelfde manier getroffen. Kinderen en jongeren met een handicap, vluchtelingen of ontheemden, uit kansarme en/of rurale gebieden, meisjes en jonge vrouwen worden nog steeds geconfronteerd met hindernissen om toegang te krijgen tot onderwijs en zich te ontplooiën in onderwijssystemen, vooral in lage- en middeninkomenslanden en landen die zich in crisissituaties bevinden.

Op dit moment,

- ↳ tellen we 15 miljoen meisjes die geen toegang hebben tot onderwijs tegenover 10 miljoen jongens. In de pubertijd verlaten veel meer meisjes de schoolbanken door vroegtijdige zwangerschappen en het idee dat ze moeten helpen in het huishouden;⁷
- ↳ al voor de COVID-19 crisis, liepen kinderen met een handicap 49% meer kans om nooit naar school te gaan en 42% meer kans om niet over de basisvaardigheden lezen en schrijven te beschikken dan kinderen zonder handicap;⁸
- ↳ meer dan de helft van de vluchtelingenkinderen — 48% — gaan niet naar de basisschool en voor het secundair onderwijs ligt dit cijfer nog hoger.⁹

De wereld waarin we leven wordt steeds meer gekenmerkt door meerdere en gelijktijdige urgenties, terugkerende en langdurige crisissen en de impact van klimaatverandering. De continuïteit van het onderwijs wordt vaak zwaar op de proef gesteld in tijden van crisis, of die nu te maken heeft met gezondheid, klimaat of conflicten. In conflictgebieden wordt het recht op onderwijs ernstig ondermijnd door aanvallen op scholen en het gebruik van schoolgebouwen voor militaire doeleinden. Kinderen en jongeren worden niet alleen gedurende meerdere jaren van hun schoolplicht beroofd, maar velen moeten ook leren omgaan met levenslange trauma's.

De leerkracht: de sleutelrol in het onderwijssysteem

Volgens cijfers van het Institute for Statistics van UNESCO¹⁰ zullen onderwijssystemen wereldwijd 24,4 miljoen en 44,4 miljoen extra leerkrachten nodig hebben. En dit zowel voor het lager als voor het secundair onderwijs om tegen 2030 universeel basisonderwijs te kunnen verstrekken. In sub-Saharaans Afrika kampt 70% van de landen met ernstige lerarentekorten in het basisonderwijs, tegenover 90% in het secundair onderwijs, wat leidt tot overvolle klaslokalen. Leerkrachten staan centraal bij alle inspanningen om het leren te verbeteren. Toch worden veel landen geconfronteerd met hardnekkige uitdagingen om lesgeven aantrekkelijk te maken, effectieve onderwijspraktijken te identificeren en leerkrachten te helpen bij het vergaren van de kennis en vaardigheden die ze nodig hebben om het leren van hun leerlingen te ondersteunen. Het versnellen van de vooruitgang naar SDG 4 en het transformeren van het onderwijs is alleen mogelijk als leerkrachten gemotiveerd, professioneel, opgeleid en ondersteund worden, in alle contexten waarin ze lesgeven, ook in tijden van crisis en conflict, en op alle onderwijsniveaus.

⁷ UN Women, retrieved from: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-and-the-sdgs/sdg-4-quality-education>

⁸ UNICEF (2022). "Seen, Counted, Included: Using data to shed light on the well-being of children with disabilities".

⁹ Extrait de : <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics/>

¹⁰ Global report on teachers: addressing teacher shortages; highlights <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387400>

Huidige situatie en vooruitzichten: aanbevelingen van Educaid.be voor politieke partijen en kandidaten

- België is van oudsher betrokken bij de ondersteuning van beroepsonderwijs, wereldburgerschap en humanitaire contexten en heeft opnieuw geïnvesteerd in basisonderwijs (via nieuwe programma's in de Democratische Republiek Congo, in Burkina Faso en via RTIA¹¹, bijvoorbeeld) en in onderwijsprogramma's voor meisjes.
 - ↳ Deze nieuwe oriëntaties zijn echter niet overgenomen of geformaliseerd door een sterke strategische visie, aangezien de laatste Belgische strategische nota over onderwijs dateert van 2009. Het gebrek aan een strategisch kader kan uiteindelijk de betrokkenheid, de samenhang en de duurzaamheid van de acties beperken.
- Er is budgettaire vooruitgang geboekt: België wijst ongeveer 12% van zijn bilaterale ODA toe aan onderwijs¹², een percentage dat overeenstemt met de verbintenis van de Europese Commissie om minstens 10% van zijn ODA aan onderwijs toe te wijzen.
 - ↳ Het bedrag voor onderwijs voldoet echter nog steeds niet aan de verwachtingen: het haalt nog niet de 15% die de Wereld Onderwijscommissie¹³ (Education Commission) aanbeveelt. Bovendien is dit slechts een deel van een enveloppe die nog steeds ontoereikend is: de Belgische ODA zal in 2021 slechts 0,46% van het bruto nationaal inkomen vertegenwoordigen, ver onder de internationale doelstelling van 0,7%¹⁴.
- De Belgische regering heeft haar engagement bevestigd om een groeipad te volgen voor het budget voor ontwikkelingssamenwerking, om tegen 2030¹⁵ de doelstelling van 0,7% te halen. België heeft ook de Verklaring van Parijs¹⁶ getekend, die werd aangenomen op de UNESCO-wereldbijeenkomst over onderwijs in 2021 en die verbintenissen bevat om het volume, de voorspelbaarheid en de doeltreffendheid van de internationale hulp aan onderwijs te verhogen en het aandeel van onderwijs in de totale ODA te verhogen.
 - ↳ Niets is zeker: alleen een echt en ondersteund politiek engagement kan dit positieve traject naar de 0,7%-doelstelling verzekeren.
- In het kader van de Wereldonderwijstop van 2021 heeft België 26 miljoen euro toegezegd om het Global Partnership for Education¹⁷ (GPE) te ondersteunen. Dit is een stijging ten opzichte van de vorige periode (19,5 miljoen euro). België ondersteunt de prioritaire beleidsdomeinen van GPE, namelijk onderwijs voor meisjes, kinderen die niet naar school gaan en vroegtijdig leren via een sectorale beleidsdialoog en gezamenlijke programma's met partners¹⁸.
 - ↳ Anderzijds levert België geen bijdrage aan Education Cannot Wait, het belangrijkste fonds gewijd aan onderwijs in crisissituaties. België was opnieuw afwezig op de vergadering over de samenstelling van het fonds begin 2022.

¹¹ Regional Teacher Initiative for Africa

¹² OECD, Development Co-operation Profiles, Belgium: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/58873fc4-en/index.html?itemId=/content/component/58873fc4-en>

¹³ <http://educationcommission.org/about/>

¹⁴ https://indicators.be/fr/i/G17_ODA/Aide_publique_au_d%C3%A9veloppement

¹⁵ CONCORD Europe (2022). Aid Watch.

¹⁶ Paris Declaration: a Global Call for Investing in the Futures of Education, retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380116>

¹⁷ Global Campaign for Education (2021). Pledges for the 2021-2025 Financing Campaign.

¹⁸ Retrieved from: <https://www.globalpartnership.org/partners/donors/belgium>

- België neemt deel aan het Team Europe-initiatief 'Opportunity-driven Skills and VET in Africa (OP-VET, net als aan het Regional Teacher Initiative for Africa (RTIA) met een extra financiële bijdrage voor dit laatste.
 - ↳ Er wordt ook een beroep gedaan op België om een rol te spelen in de uitvoering van de 'Team Europe'-aanpak, die een collectief Europees antwoord wil bieden, zowel op internationaal niveau als op het niveau van de partnerlanden. Wij moedigen België aan om deel te nemen aan andere 'Team Europe'-initiatieven in de onderwijs- en opleidingssector.

België heeft een sleutelrol in het boeken van vooruitgang van Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 4 (SDG 4) en het garanderen van kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen. Wereldwijd blijven de investeringen in onderwijs onvoldoende. Vóór de COVID-19 pandemie was er een jaarlijks financieringstekort van 148 miljard dollar om SDG 4 te bereiken. Vandaag kan dit tekort oplopen tot 200 miljard dollar per jaar, door een combinatie van bedreigingen zoals de COVID-19 pandemie, conflicten en klimaatverandering¹⁹.

Aanbevelingen

Educaid.be vraagt van de politieke partijen en kandidaten die deelnemen aan de parlementsverkiezingen van 2024 een engagement om van onderwijs één van de prioriteiten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking te maken en er dus voor te zorgen dat:

1. Er meer middelen vrijkomen om onderwijs te ondersteunen en dit door de Belgische ontwikkelingshulp te verhogen tot **0,7% van het BBP**. Om dit te bereiken, moeten we:
 - ↳ 15% van het Belgische budget voor ontwikkelingssamenwerking besteden aan onderwijs tegen 2030;
 - ↳ Minstens **4% van de humanitaire hulp** besteden aan onderwijs in noodsituaties. Zodat leren nooit stopt.
2. Er steun verleend wordt aan de **versterking van inclusieve onderwijssystemen** van goede kwaliteit en hun belanghebbenden in partnerlanden:
 - ↳ door bilaterale samenwerking (bilaterale overeenkomsten) die de behoeften en mogelijkheden van de onderwijssector grondig analyseren en onderwijs als prioriteit erkennen;
 - ↳ door indirecte samenwerking die actoren in het onderwijssysteem van partnerlanden ondersteunt;
 - ↳ door **structurele financiële steun te verlenen** aan de talrijke **Belgische 4de pijlerorganisaties** die via kleinschalige, maar zeer waardevolle onderwijsprojecten bijdragen aan internationale solidariteit;
 - ↳ door multilaterale samenwerking, zowel diplomatiek als financieel, met inbegrip van steun aan multilaterale fondsen zoals Education Cannot Wait en Global Partnership for Education.

¹⁹ Save the Children (2022). Fixing a broken system: transforming education financing.

3. **Inclusief kwaliteitsvol onderwijs in alle onderwijsniveaus ondersteund wordt**, zowel in formele als niet-formele settings:
 - ↳ Investeer in basisonderwijs (kleuter-, basis- en middelbaar onderwijs) en zorg voor een soepele overgang tussen de verschillende onderwijsniveaus.
 - ↳ Investeer in technische en beroepsopleidingen die toegang bieden tot waardig werk, onder andere door bruggen te slaan tussen opleiding en werk of zelfstandig ondernemerschap, waarbij meisjes en andere kwetsbare groepen meer kansen krijgen.
 - ↳ Versterk de kwaliteit van het hoger onderwijs en onderzoek, zowel door samenwerking tussen instellingen als door het verdelen van subsidies die gelijke kansen bevordert (in het bijzonder voor meisjes en jonge vrouwen).

4. Strategieën die de **specifieke barrières aanpakken waarmee de meest kwetsbare leerlingen** te maken hebben (waaronder meisjes, kinderen en jongeren met een handicap, vluchtelingen en ontheemden), ondersteund worden.
 - ↳ Zorg ervoor dat inspanningen om de meest kwetsbare leerlingen te bereiken traceerbaar zijn, met behulp van markers (zoals de OESO-markers voor gender en handicap) om de vooruitgang op weg naar gelijkheid te evalueren.
 - ↳ Besteed extra aandacht aan de barrières die meisjes ondervinden bij het voortzetten van hun studies en het verkrijgen van toegang tot STEAM-onderwijs (wetenschap, technologie, techniek, kunst en wiskunde).

5. Innovatieve oplossingen geboden worden om **de kwaliteit van het onderwijssysteem te verbeteren**:
 - ↳ Draag bij aan het creëren van veilige, inclusieve en participatieve schoolomgevingen, leerplannen en didactisch materiaal die gericht zijn op het bereiken van leerdoelen met betrekking tot wereldburgerschap, duurzame ontwikkeling, gendergelijkheid en mensenrechten.
 - ↳ Zorg ervoor dat alle jongeren en volwassenen basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen onder de knie krijgen.
 - ↳ Stimuleer het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën in het onderwijs op een rechtvaardige en inclusieve manier, ter ondersteuning van de toegang tot informatie en vaardigheden die cruciaal zijn voor de ontwikkeling van kritisch denkvermogen en deelname aan de arbeidsmarkt.
 - ↳ Investeer in de opleiding van leerkrachten/opleiders en ondersteunend personeel voor onderwijssystemen.

6. De onderwijssector in de partnerlanden ondersteund wordt bij de aanpak van de opwarming van de aarde. Stimuleer de oprichting van **groene scholen**, die op een ecologisch verantwoorde manier worden gebouwd en onderhouden, waarbij de klimaatverandering wordt geïntegreerd in de leerplannen van scholen en in de lerarenopleidingen, zodat alle leerlingen, en in het bijzonder de meest kwetsbaren, zich beter kunnen beschermen bij natuurrampen.

7. **Onderwijs meer aandacht krijgt bij humanitaire hulp**, door de nodige en voldoende middelen toe te wijzen aan onderwijs in noodsituaties en zo de continuïteit van onderwijs voor iedereen te waarborgen.

